

Viata Rominească in Bucovina

Lupta electorală purtată cu atita vehemență s'a sfîrșit; învingătorii și-au ocupat locurile greu cîștigate în noul parlament, învinșii au rămas acasă și au trimis în locul lor protestele, în care și-au pus toată speranța. Din Viena ne-a sosit știrea că cu toată încordarea dintre Aurel Onciul și dr. Constantin Isopescul-Grecul, cei cinci deputați romîni vor forma totuși un club parlamentar român. Viitorul ne va arăta dacă acești deputați aleși de masele poporului vor reprezinta în adevăr interesele lui.

Manifestări ale vieții naționale pe alte terenuri, la noi în Bucovina, cam puține, totuși cîteva merită să fie amintite măcar în trecut.

Pe terenul cultural avem de înregistrat *șezătorile literare*. În Cernăuți a îngrijit de ele societatea studențească *Junimea*, în Suceava *Clubul Român*. Incercarea ce s'a făcut în ist an ne-a arătat că cultivate cu priecpere, aceste șezători ne-ar putea aduce servicii reale, făcînd pe de o parte cunoscuți pe scriitorii noștri de frunte, dînd însă și ocaziune publicului ca să se întâlnească, să se cunoască și să stabilească astfel o comunitate de idei. În iarna trecută Junimea a aranjat un ciclu de 4 șezători literare. S'a făcut literatură, s'a cîntat în cor și cu instrumente și s'a declamat. Variația aceasta a plăcut foarte mult publicului, care pe începutul a început a aprecia pe deplin binefacerile ce decurg din aranjarea astorfel de șezători. La prima șezătoare a vorbit domnișoara *Aspazia Luția* despre „Luceafărul” lui Eminescu, în a doua d. *I. Vihovici* despre *Octavian Goga*; în a treia d. *Stinghe* despre *George Coșbuc* și în a patra d. *Teleagă* despre *St. O. Iosif*. Nu s'a făcut critică, nici nu s'a intrat în discuții de estetică; ci conferențiarii au căutat să cîștige pe cel prezenți pentru literatura rominească.

Programul a fost totdeauna așa întocmit încît și bucățiile ce s'au declamat, cît și cele ce au fost executate în cor, de soliști sau pe instrumente, au fost scoase—după puțință—din poetul căruia i se destinase șezătoarea respectivă. S'a distins ca declamator d. *Aurel Berariu* și ca componist d. *C. Șandru*. Publicul nostru care n'are creștere națională va putea fi numai pe încetul cîștigat pentru chestiuni de felii șezătorilor literare.

Societatea *Armonia* și-a continuat cu succes opera începură înainte cu 25 de ani. A dat o reprezentăție teatrală cu actul V din *Ovidiu* și cu

drama *Năpasta*. Interpretarea rolurilor a fost destul de bună și am putut remarca cu bucurie că publicul a înțeles chemarea Armoniei și s'a prezentat în sara întâia în număr complet—ca să lipsească apoi tot așa în număr complet la repriză, când s'au dat piesele în folosul unei societăți pentru sprijinirea elevilor sărmăni.

În luna lui Mai s'a prezentat pe scena teatrului din Cernăuți opera comică în 3 acte *Noaptea Sf. George*, textul de *Teochar Alexi* prelucrat cu învoirea autorului de T. cav. de Flondor, muzica de *Tudor cav. de Flondor*. Această operetă avea să se deie în luna lui Mai a anului trecut, când avea să se serbeze și jubileul societății, dar a trebuit să fie amnată din cauza îmbolnăvirii componistului. Tudor Flondor a îmbogățit literatura muzicală română cu o piesă de mare valoare, în care elementul național însă nu e atât de puternic ca în *Moș Ciocîrlan*. Piesa s'a prezentat în trei seri consecutive sub dirigența autorului, cărui i s'au făcut din partea publicului numeroase ovațiuni călduroase. A fost o serbătoare românească la care a participat pătura cultă a Românilor din întreaga țară. Diletanții—membrii Armoniei—și-au dat cea mai mare silință să asigure piesei o reușită bună, ceea ce le-a și succes până la un punct, căci deși nu s'au putut ridica la interpretarea neîntrecută din *Moș Ciocîrlan*—lipseau cîntăreți ca d-șoara *Aglaia Lupu*, *Ștefan Scalat*, *E. Hostiuc*—au fost totuși stăpîni pe rolurile lor și au cîntat foarte bine. Cîntăreți care promit, sînt d-șoara *C. Scalat*, domnii *Litvininc*, *Brucker*, *Șandru* și alții.

În Iunie a dat Armonia un concert de grădină care a reușit foarte bine.

Și *Lumina*, societatea cantorilor romîni din Bucovina, care cultivă cu mare predilecție cîntecul popular decînd e condusă de *Vasilescu*, cunoscutul armonizator de melodii populare, a pășit înaintea publicului larg și a dat mai acum cîteva zile un concert de grădină, care a avut un succes frumos.

Societatea studențească *Junimea* a dat o reprezentație teatrală cu piesa lui Caragiale *D'ale Carnavalului*. Aceasta era unica piesă a lui Caragiale care nu se reprezentase pînă acuma de loc în Bucovina. Piesa a fost bine jucată și a plăcut publicului, deși în multe locuri și anume tocmai în cele mai fine, n'a fost înțeleasă. E și o încercare cam îndrăzneală a reprezenta o piesă ca *D'ale Carnavalului* înaintea unui public care nu cunoaște mediul în care se petrece acțiunea și deci dară nici nu poate înțelege aluziunile, care caracterizează cîte odată o situație întreagă. Si diletanții au întîmpinat greutăți mari voind să se transpue într'un mediu pe care nu'l cunosc. Cu atât mai mult ne bucură reușita piesei pentru care diletanții au muncit cu dragoste.

La Suceava, acelaș grup de profesori care a inaugurat ciclul de conferințe publice din anul trecut, a încercat să adune publicul românesc din acel oraș la o serie de conferințe și șezători literare, dară după cum

ne-a raportat un prieten—cu foarte slab succes. Publicul sucevan—afară de studențime și de câțiva bărbați tineri—nu simte nici o cerință după hrană spirituală. Literatură și istorie națională, cîntec național și cîte de aceste, sînt lucruri pentru copii și nu pentru oameni serioși.

Seria conferințelor a deschis-o președintele Clubului Român, veleranul profesor *Vasile Bumbac*, cu o conferință care trata despre *Impresiile și amintirile de la expoziția națională din București*. A urmat o șezătoare literară,—prima de felul ei în Suceava—d. *V. Bumbac* citind *Cartea II din Eneida* lui Vergil în traducere românească, apoi d. *L. Marian* a citit poezii din *Vlad Delamarina* și nuvela *Neamul Udreștilor* de *I. Al. Brătescu-Voinești*, după ce a dat asupra autorilor cîteva date biografice și a făcut cîteva observații critice. În șezătoreea a doua a citit dl *Fillimon Taniac* un capitol dintr'o lucrare istorică asupra *Cetății Suceava*, conferință care a fost publicată în No. 5 al *Junimei Literare*, apoi a vorbit d. *I. Nistor* despre *Stanca* lui Mihai Viteazul și în fine a citit d. *L. Marian* poezia: *Pe pămîntul Turcului* de *G. Coșbuc*. Într'o a patra conferință a vorbit d. dr. *Tarangul* despre *Istoria canonului testamentului nou*.

E păcat că în Suceava, care e chemată să devie centrul cultural al Romînilor bucovineni, astfel de întreprinderi nu află sprijinul publicului.

Domnișoara *Agata Bîrsescu*, care a jucat în mai multe rînduri pe scena teatrului german din Cernăuți, a venit prin luna lui Martie cu o trupă romînă la Suceava și a dat trei reprezentații cu *Magda* lui Sudermann, *Eva* lui Richard Vos și *Deborah* lui Mosenthal. Prima dată cînd a venit să ne vorbească în limba ei și în limba noastră, și-a ales astfel de piese că n'a putut să câștige publicul românesc pentru un astfel de repertoiar. A fost primită foarte rece și n'a lipsit mult ca să i se facă chiar manifestații ostile în decursul reprezentațiilor; presa a atacat-o cu vehemență, a comis pe lîngă toate și neprecauțiunea să se adreseze în Suceava nu librăriei naționale Școala Romînă, ci unui librar evreu. Așa se întîmplă că Romîni din regat nu odată dau mîna de ajutor—conștient sau inconștient—dușmanilor noștri. Ideea de a veni la Cernăuți a fost—se vede că în urma celor întîmplate în Suceava—abandonată.

Societatea pentru cultura și literatura poporului romîn din Bucovina și-a ținut după un period de doi ani adunarea generală. Din raportul prezentat adunării generale se constată că activitatea comitetului s'a mărginit la administrarea averii societății și la îngrijirea internatului de băieți; despre vre-o activitate literară n'a putut raporta. E clar însă că activitatea acestei societăți, dacă e să corespundă chemării ei, nu se poate mărgini la afaceri financiare și o *îndrumare nouă* se impune. Dacă unul din membrii comitetului a susținut că o activitate literară nu se poate desvolta, de oarece membrii societății nu se primesc din acest punct de vedere, atunci trebuie să constatăm că s'ar găsi bărbați, care să colaboreze, dară inițiativa trebuie s'o deie comitetul. Pînă cînd vom

aștepta ca societatea să se ocupe cu *organizarea cabinetelor de lectură*, cu *edarea unui ziar popular* ca „*Țara noastră*”, cu *crearea unei biblioteci populare*? Aceste sînt probleme care cad în cercul de activitate al societății și nu suferă nici o aminorare. Și nici nu mai încapă îndoială că și pe terenul literar s'ar putea lucra mult dacă să cere dragoste pentru cauză și cunoștinți. Și chestiunea cărților didactice ar merita ceva mai multă atenție.

Prăvălia romînească din Cernăuți și-a încheiat al doilea an de activitate și a ținut adunarea generală. Bilanțul arată pe anul 1906, al doilea an de existență, un *revirement de 1.577.643.76*, profitul net e deocamdată mic, abia *1284 cr. 20*, dar însămnă mult cînd nu uităm mulțimea piedicilor ce se opun dezvoltării prăvăliei. Pe deoparte concurența și intrigile negustorilor străini, care văd că pierd terenul de sub picioare, pe de altă parte indolența publicului nostru, care nu se poate despărți de cunoștințele vechi, și dacă au intrat unii din public totuși membrii, la prăvălie apoi așteaptă ca după întiiul an de gestiune să capete ca dividende după cum foarte nimerit s'a exprimat președintele prăvăliei prof. L. Bodnărescul „o juncuță sau ceva și mai mare”. Prăvălia a avut în 1906 10 filiale, dintre aceste a desființat prăvălia în timpul din urmă citeva și a înființat în locul lor societăți de consum, care nu stau în legătură directă cu centrala. În acest mod se descarcă centrala de prea multă responsabilitate și se îndrumază sătenii să îngrijească ei singuri de bunăstarea prăvăliilor lor, la care sînt direct angajați.

Centrala băncilor raiffeisiene, care până nu de mult exista numai pe hîrtie, desvoaltă o activitate febrilă în rînduirea afacerilor multor bănci sătești la care s'au constatat neorîndueli și neajunsuri. Activitatea acestei instituțiuni ne dovedește tot mai mult că conducătorii ei își dau silința să facă din ea, ceea ce trebuie să fie, *centrul întregii mișcări economice din țară*. Funcționarii centrali se ocupă în prezent cu înființarea de *reuniuni agricole*. Centrala îngrijește de comanda de unelte trebuincioase pentru cultivarea pămîntului, va îngriji la toamnă ca țăranii să nu cadă pradă speculației la vinderea produselor, ci să obție prețurile cele mai favorabile. Numai prin o muncă deosebit de încordată putem să scăpăm de *ruina materială*.

Cernăuți, în Iunie 1907.

George Tofan.